

"Slutet för den svenska modellen"

I mars ska Ingvar Carlsson avgå som ordförande för socialdemokraterna och som statsminister.

- I efterhand kommer hans avgång att framstå som den definitiva slutpunkten för den svenska modellen och den svenska socialdemokratins storhetsperiod, skriver Ulf Jakobsson.

I mitten av 60-talet hörde jag i Lund ett första majtal av Tage Erlander.

Det handlade om hur viktigt det var för Sverige att som ledande industrination kunna hålla kontakten med den internationella forskningsfronten på de teknologiska områdena.

Tiden från en vetenskaplig upptäckt till kommersiell användning var genomgående så kort att det land som inte var med redan i upptäcktsfasen ohjälpligt riskerade att bli förbisprunget i den kommersiella tillämpningen.

Därför var det, enligt Erlander, av avgörande betydelse att satsa på forskning och på högkvalitativ utbildning.

Endast då var det möjligt för de svenska företagen att hänga med i den internationella utvecklingen, och endast då kunde Sverige behålla sin ställning som ett ledande industriland.

Vid den tiden var Sverige ett av världens allra rikaste länder. Endast USA och Schweiz låg före Sverige när det gällde nationalinkomst per invånare.

Det som gjorde Sverige unikt var kombinationen av rikedom, högt ställda sociala mål och lösningar på samhällsproblemen.

Det var i denna, Den Svenska Modellens Guldålder, som Ingvar Carlsson gjorde sin entré i rikspolitiken.

När nu Ingvar Carlsson skall lämna politikens centrum så är Sverige mycket långt från den internationella stjärnklassen.

I en inkomstjämförelse med industriländerna ligger vi på plats nummer sjutton. Samtidigt har de akuta kriserna tenderat att komma allt tätare och att bli allt allvarligare.

Det kapital som vi byggde upp under de goda åren ger fortfarande avkastning.

Men i takt med att det förslits så kommer vår relativa inkomstnedgång under de närmaste åren att slå igenom på ett alltmera tydligt sätt.

Ingvar Carlssons generation av politiker bär ett tungt ansvar för att den lysande ställning

Sverige en gång hade har förvaltats så illa.

I första hand är det ett socialdemokratiskt ansvar, men det är i hög grad delat med övriga politiska partier.

En viktig orsak till tillbakagången är att den medvetenhet om produktionsförutsättningarna för vårt välstånd som Erlander markerade så tydligt i sitt tal, försvann ur politikens huvudfåra någon gång i början av 70-talet.

Den som skulle ge sig i kast med att leta i arkiven efter 70-talets förstamajtal skulle knappast finna några pedagogiska utläggningar kring samspelet mellan forskning och utveckling å ena sidan och företagets konkurrenskraft å den andra sidan.

Ej heller skulle man finna den självklara koppling mellan företagets konkurrenskraft och allas vårt välstånd som Erlander gjorde.

Förmodligen skulle man i stället finna otaliga förkunnelser med innebörden att välståndet skapas i den politiska processen.

I den praktiska politiken kom företagen och det privata näringslivet att betraktas som oljekällor, där man med hjälp av en ständigt höjd beskattning, kunde styra in en allt större del av källornas flöde till den offentliga sektorn.

Föreställningen att det är i den politiska processen som välståndet skapas lever vidare.

Dessvärre också föreställningen om det privata näringslivet som en outsinlig oljekälla, vilket senast tydliggjorts i den så kallade tillväxtpropositionen.

Till en del har den politiska läroprocessen ersatts av marknadens hårdhänta påminnelser om politikens gränser. I krisen skapas, som Sverige erfarit, politiska möjligheter att genomföra åtgärder som annars inte gått att genomföra.

En långsiktig och stabil politik kan dock inte byggas upp kring att det skall finnas ett beständigt krismedvetande bland medborgarna. Den återhämtning i ekonomin som vi nu ser är därför knappast startpunkten för en långsiktig vändning.

I efterhand kommer Ingvar Carlssons avgång säkerligen framstå som den definitiva slutpunkten för den svenska modellens och den svenska socialdemokratins storhetsperiod.

Ulf Jakobsson

Chef för Industriens Utredningsinstitut

Expressen 21 november 1995